

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO`JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI”
MILLIY TADQIQOT UNIVERSITETI**

FAN:

**GIDROENERGETIK
QURILMALARDAN
FOYDALANISH**

MAVZU

03

**Gidroelektrostansiyalarni boshqarish
va ekspluatatsiya xizmatlarini tashkil
etish.**

**ERGASHEV RUSTAM
RAHIMOVICH**

**Nasos stansiyalari va
gidroelektrostansiyalar
kafedrasi prof. ,t.f.d.**

Reja:

1.Gidroelektrostansiyalardagi (GES) boshqaruv tizimi.

2.Gidroenergetik qurilmalarini ishlatish va ekspluatatsiya qilish xizmatlarini tashkil etish.

Adabiyotlar:

1.Muxammadiyev M.M., Nosirov F.J., Avazov K.J. Gidroenergetik qurilmalarni ishlatish. O‘quv qo‘llanma.– T.:“Fan va texnologiya”, 2015, 192 b.

2.Bakiyev M., Kaveshnikov N., Tursunov T. Gidrotexnika inshootlaridan foydalanish.T.:TIMI, 2011, 442 b.

Internet saytlari;

www.uzgidro.uz ;

<http://www.ziyo.edu.uz>

Mavzuning dolzarbligi:

Gidroelektrostansiyalardagi boshqarish tizimida xar bir mutaxassisning xizmat vazifasi va majburiyatlarini to'g'ri belgilash va yo'lga qo'yish, gidroenergetik qurilmalarni ishonchli ishlashini ta'minlash bilan birga yqori samara bilan elektr energiyasini ishlab chiqarishni ta'minlaydi.

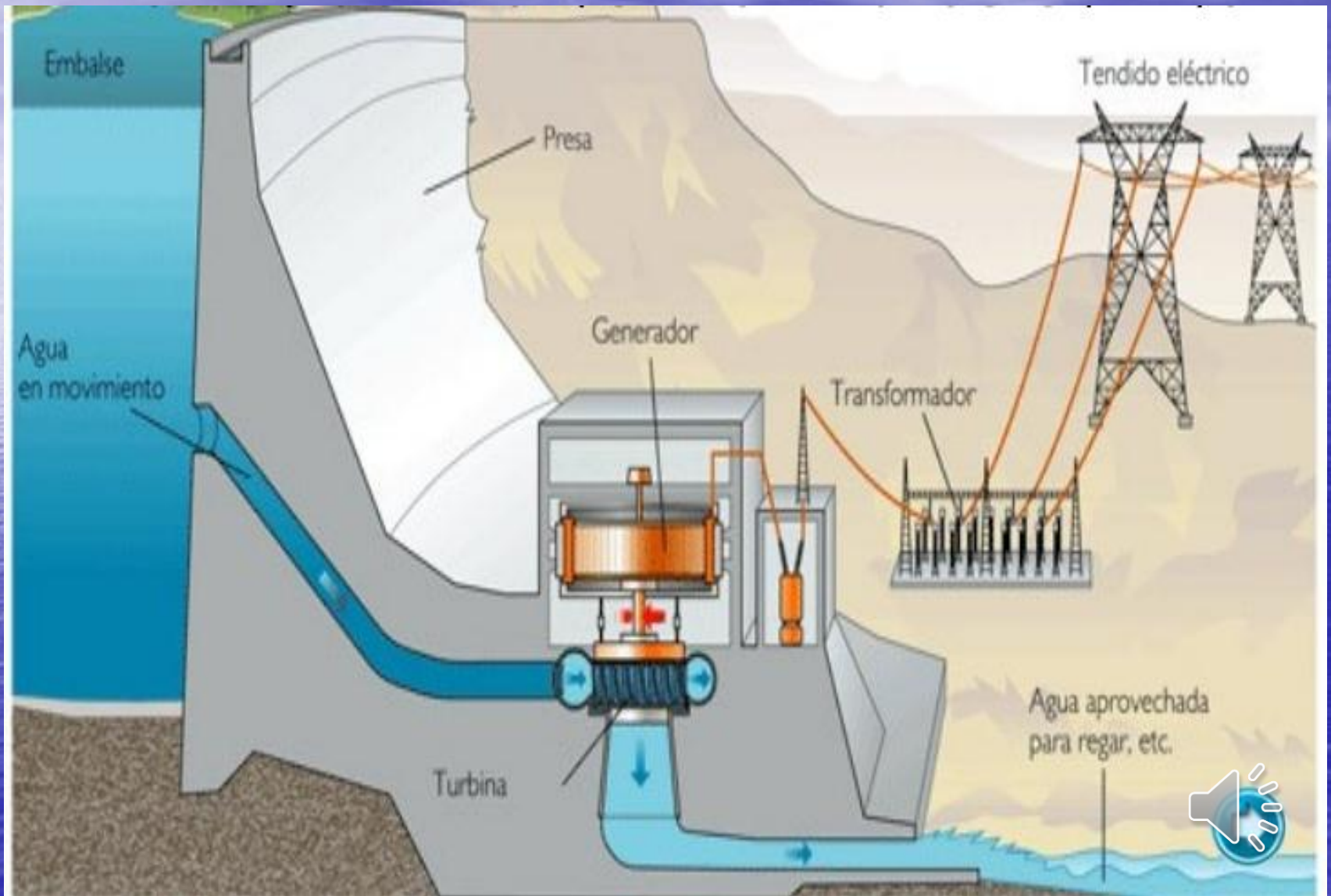
“UZBEKGIDROENERGO” AJ raxbariyati yigʻilish oʻtkazmoqda

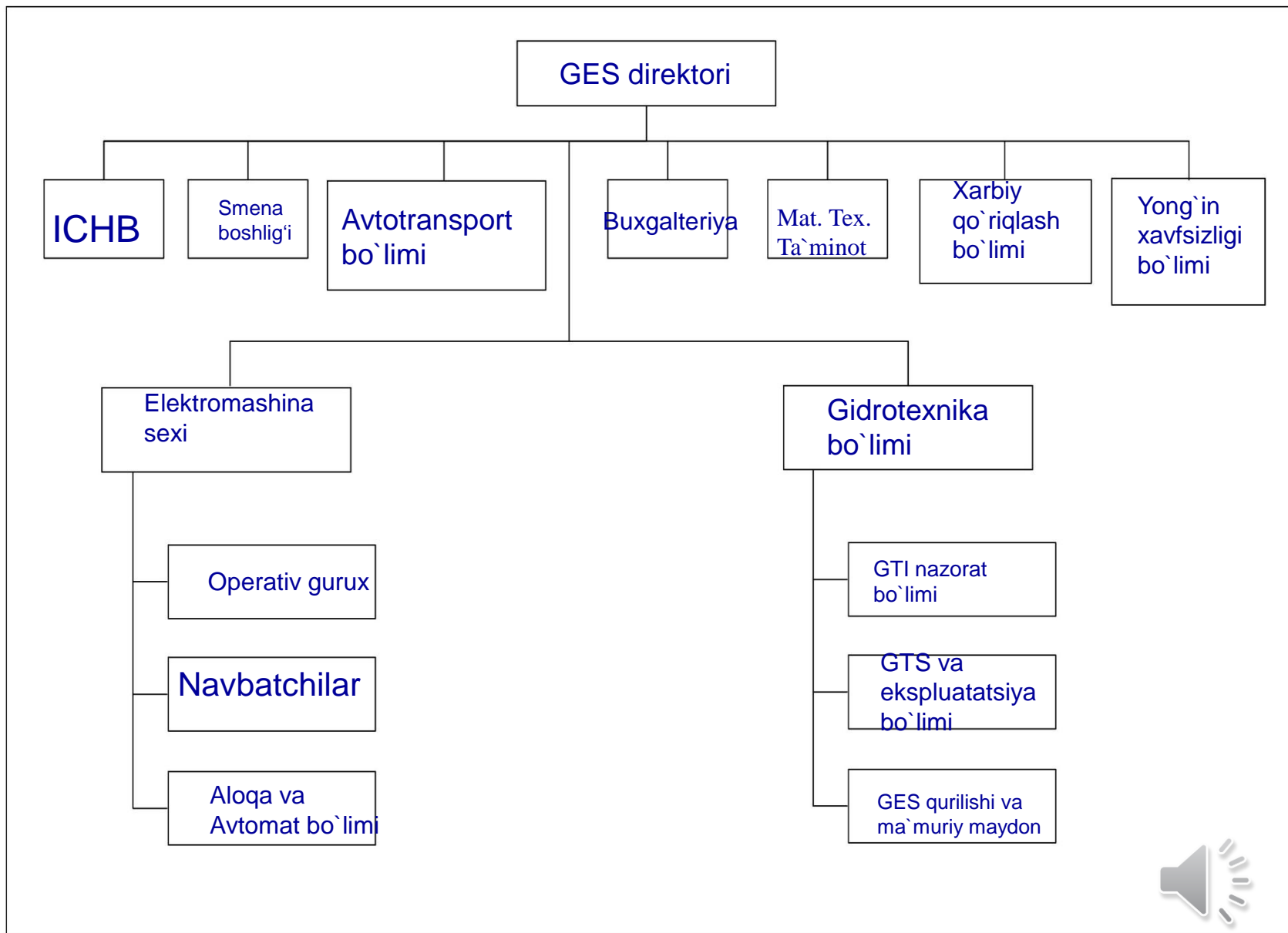

“Oʻzbekgidroenergo” AJ
MEDIA MARKAZI

GESning sxemasi

Chirchiq GESlar kaskadida yig'ilih o'tkasilmoqda

Gidroelektrostansiyalarda ekspluatatsiya xizmatini tashkil qilish asosan ushbu uchta asosiy vazifani xal qilishga qaratiladi:

- berilayotgan suv bilan ta'minlash reja grafigiga muvofiq uzluksiz va avariylarsiz elektr energiyasini ishlab chiqarish;
- gidroenergetik jihozlarning tejamli ishlashini ta'minlash;
- ekspluatatsiya xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning xavfsizligini ta'minlash.

Ekspluatatsiya xizmatini tashkil etilishi quyidagi vazifalarni bajarishga qaratilgan:

- gidroelektrostansiyasidagi inshootlar va jihozlarning texnik soz holatini ta'minlash;**
- exityot qismlar va materiallar bilan ta'minlash;**
- jihozlarni, avtomatik boshqarish va muxofaza qilish qurilmalarini ishonchli ishlashini ta'minlash;**
- xodimlar malakasi yqori bolishini ta'minlash.**

Texnik foydalanishning rejaviy tizimi

quyidagilarni ko`rib chiqadi:

- jixoz va inshootlarni nazorat qilish, o`z vaqtida sozlash;

- texnik foydalanish ko`rsatmalari va qoidalariga rioya qilish;

- sozlash ishlari uchun kerak bo`lgan asbob uskuna, jixozlar va yordamchi qismlar bilan o`z vaqtida ta`minlash;

- agregatlarning bajargan ishlari bo`yicha xisobot tuzish;

- texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilishni ta`minlash.

Gidroelektrostansiya boshlig'ining vazifasiga quyidagilar kiradi:

- gidroelektrostansiyaga umumiy rahbarlik;
- gidroelektrostansiyani to'xtovsiz va eng yaxshi texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan ishlashini ta'minlash;
- suv sarfi grafigi asosida stansiya agregatlarining yuklama grafiklarini ishlab chiqish.

Gidroelektrostansiya boshlig'ining vazifasiga quyidagilar kiradi:

- kapital va joriy ta'mirlash ishlari va texnik qarash ishlarini bajarilish rejasini tuzish;
- ta'mirlash ishlari bajarilishi jarayonida material, yordamchi qismlar, uskunalar va kerakli barcha asboblarning mavjudligi va ularni olib kelish uchun talabnomalarning o'z vaqtida tuzilishini nazorat qilish, ta'mirlash ishlarini kuzatish;
- ta'mirlash ishlarini bajarishda texnika xavfsizligi va mehnatni muhofaza qilishni ta'minlash;
- gidroelektrostansiyaning hisobga olish, bajarilgan ishlar va kutilayotgan ish davriga tayyorligi bo'yicha hisobotlarni tayyorlash.

Gidroelektrostansiya boshlig'ining majburiyatlari:

- stansiya xodimlarining malakasini oshirish, texnika xavfsizligi va turdosh kasb-xunar bo'yicha o'qishni tashkillashtirish;
- yangi texnika va texnologiyani qo'llashda raxbarlik qilish;
- ish xaqini to'lash uchun ishchi-xodimlarga tabel va naryadlarni boshqarmaga topshirish;
- ishlab chiqarishda texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasini ta'minlash;
- texnik va ekspluatatsion xujjatlar tartibini tuzish va ularning saqlanishini nazorat qilish.

Muxandis (mexanik va energetik)majburiyatlari:

- o‘zining uchastkasi ishini to‘xtovsiz va eng yaxshi texnik-iqtisodiy ko‘rsatkichlar bilan bajarilishini ta‘minlash;

- joriy, o‘rtacha va kapital ta‘mirlash ishlarining rejasini o‘z vaqtida bajarish va reja asosida profilaktik ko‘rikni amalga oshirish;

- tizimdagi jihoz va uskunalarda buzilishlar sodir bo‘lganda, ta‘mirlash ishlarini bajarilishini tashkillashtirish yoki stansiya boshlig‘i orqali sozlash sexlariga ariza yozish va avariya holati yuzaga kelmasligi uchun kerakli choralarni ko‘rish.

Navbatchi xodimlarga talablar:

- Ishlab chiqarish uchastkalarida smena bo'yicha xizmat qiluvchi xamma ishchilar navbatchi xodim hisoblanadi. Navbatchi xodim stansiya boshlig'i tomonidan tasdiqlangan navbatchilik grafigi bo'yicha ishlashi lozim.

- Alohida hollarda bir navbatchi xodim ikkinchisi bilan almashish xuquqiga ega (tegishli ishlab chiqarish uchastkasi boshlig'i ruxsati bilan). Navbatchilik 8 soatdan ortiq (uzluksiz) vaqt davom etadi, smenalar orasidagi tanaffus 16 soatdan kam bo'lmasligi lozim.

- Navbatchi ishga kelib oldingi navbatchidan smenani qabul qilib oladi, navbatchilik tugagach esa grafik bo'yicha keyingi navbatchiga topshirib ketadi.

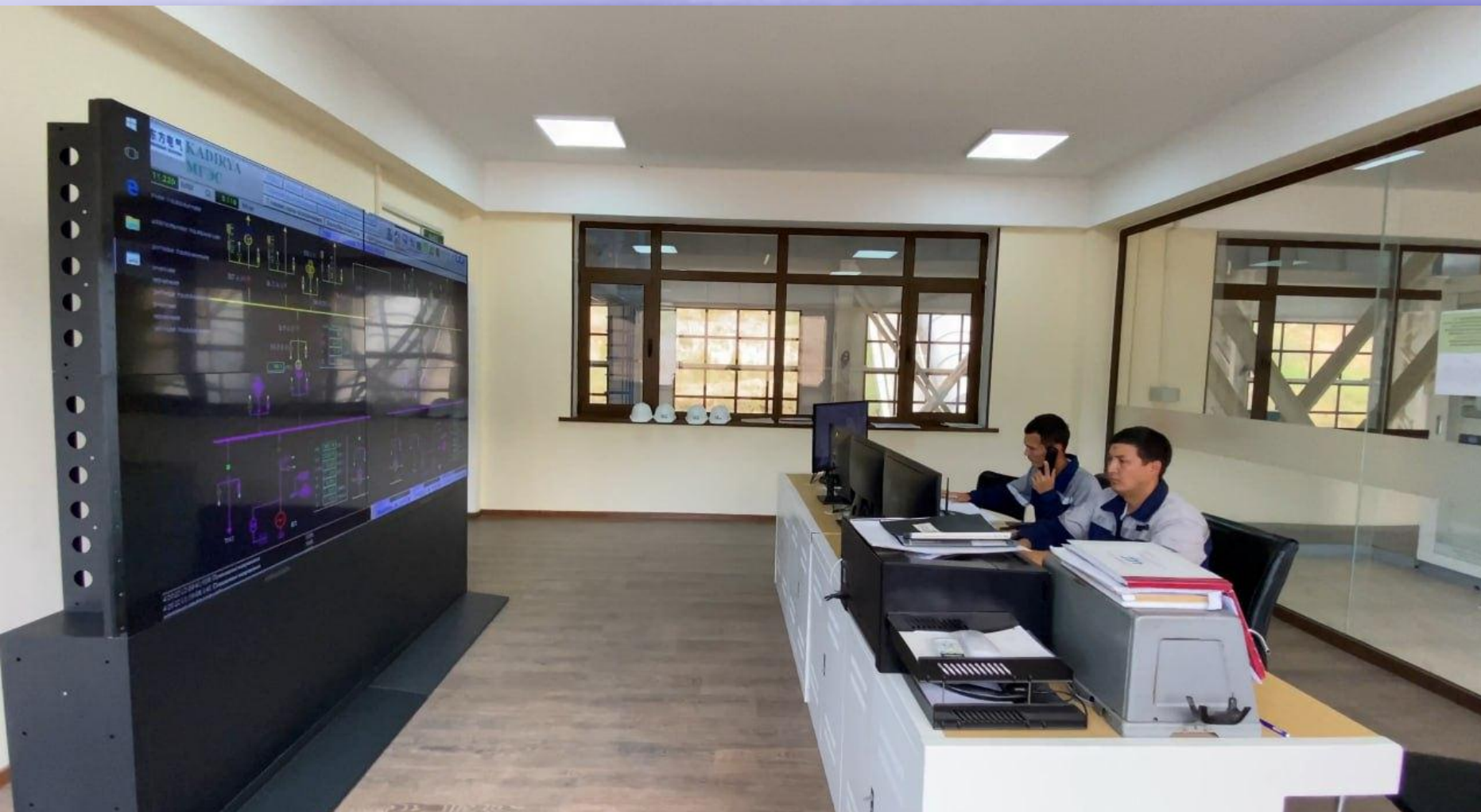

Stansiyani boshqarish tizimi

Zamonaviy boshqaruv tizimi

Ma'lumot berish jarayoni

Gidroelektrostansiy mashina sali

Agregatlarni ish ko`rsatkichlarini nazorat qilish tizimi

Texnik ekspluatatsiyaning rejali tizimi (TEPT) quyidagi ishlarni bajarishni rejali va tizimli o‘tkazishni ko‘zda tutadi:

- Stansiyadagi gidromexanik va energetik jihozlarning to‘liqligi va ishga yaroqliligini tizimli kuzatib turish va ularga qarash;**
- Obyektlarni vaqti-vaqti bilan ko‘zdan kechirish;**
- Tekshirib aniqlangan nosozliklarni bartaraf etish va ularni ta‘mirlab turish.**

Mustaqil o'rganish uchun mavzular:

1. GESlarda masofadan boshqarish tizimlarini joriy qilish muammolarini o'rganish.

2. GES qurilmalar holatini aniqlashda qo'llaniladigan tizimlarni o'rganish.

3. GESlarni Respublika va xududiy boshqaruv tizimlarining tuzilishini o'rganish.

“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO`JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI” MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

ERGASHEV
RUSTAM
RAHIMOVICH

Nasos stansiyalari va
gidroelektrostansiyalar
kafedrasi prof., t.f.d.

 71 237 19 57

 998 99 875 74 51

erustamrah@

[mail.ru](mailto:erustamrah@)

